

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Елена Викторовна Стоянова, ФХН,
Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“, гр. Шумен,
член на научното жури, определено със заповед
на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ РД 38–353 от 26.07.2020 г.

ОТНОСНО: оценка на документацията на гл.ас. д-р Надежда Петкова Делева, представена за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен руски език – Лексикология. Лексикография), обявен в ДВ, бр. 57 от 26.06.2020 г.

1. Кратки данни за кандидата

Единствен кандидат в конкурса за „доцент“ е гл. ас. д-р Надежда Петкова Делева. Тя е щатен преподавател в Катедрата по руски език при Факултета по славянски филологии в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ от 2011 година. Има завършено висше образование (магистър) по специалност Руска филология и втора специалност – Българска филология (1977–1981 г.) в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. През периода 1995–2000 година е докторант в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. След успешна защита на дисертационен труд на тема: *„Сопоставителное описание русских и болгарских пространственных предлогов (лексикографический аспект)“* през 2000 година ѝ е присъдена образователна и научна степен *доктор* по Съвременен руски език. Кандидатката развива професионалните си умения чрез участие в краткотрайни квалификационни курсове (2): в това число през юни 2003 завършва курс в Московски държавен университет „М. В. Ломоносов“ и придобива квалификацията *Специалист по тестов контрол на езикови знания и умения*.

2. Данни за научната продукция на кандидата

Научните интереси на д-р Н. Делева са в областта на лексикологията и лексикографията. Представените от кандидата трудове и публикации са в направлението на обявения конкурс. Общата научна продукция е 34 публикации, както следва:

- 1 монография (хабилитационен труд);
- 1 монография (издаден дисертационен труд);
- 10 публикации, във връзка с процедурата за научната и образователната степен „доктор“;

- 2 издадени речника в съавторство;
- 20 статии и доклади по реабилитационната процедура (6 от тях в съавторство): 6 – публикувани в чужбина; 2 – в индексирано издание в база данни web of science; 12 – в реферирани издания във вторични бази данни и референтния списък на НАЦИД.

Продукцията, която не подлежи на експертна оценка включва докторската дисертация на д-р Н. Делева, която носи 75 точки в съответствие с наукометричните показатели и минималните изисквания на НАЦИД, а също така и 10 статии и доклади по темата на дисертацията. Дисертацията е издадена като монография с название „Пространственные предлоги в русском и болгарском языках (лексикографический аспект)“.

Представената в документите справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ показва, че тези минимални национални изисквания са покрити.

3. Оценка на научните и практико-приложните резултати и приноси на представената за участие в конкурса научна продукция

Монографията (226 с.) със заглавие „*Русско-болгарские аналоги (лексикографический аспект)*“ е публикувана през 2020 г. и представлява задълбочено, актуално изследване в областта на лексикографията. Монографията се състои от 3 основни глави, увод, заключение и словник. Прилага се и списък с богата библиография с около 300 заглавия, който включва освен основната литература, електронни ресурси и лексикографски източници. Въпреки че, темата за съпоставка на лексикалните единици от близкородствените езици като български и руски е достатъчно разработена, Н.Делева успява да намери лакуна и се обръща към анализране на руско-български аналози, предприема опит за тяхното описание въз основа на принципите на интегралност, активност и системност. При това под интегралност на описанието се подразбира взаимовръзката и взаимодопълването на граматиката и лексиката. Осмислянето на европейския и руския опит и прилагането му в българската лексикография е новаторско явление. В изследването е избрана методика на съпоставяне на двойки лексикални единици. Създаването на подобен тип активен двуезичен речник е много важно за носителите на българския език, т.к. речниковата статия предоставя основна лексикограматична информация и създава така наречения портрет на думата като очертава основните синтагматични връзки, необходими от гледна точка на прагматиката.

Първата глава (с. 9–56) е озаглавена „*Теоретические основы активной лексикографии и двуязычные словари*“ е уводна и постановъчна. В нея е представена обща характеристика на развитието на

лексикографската наука и практика, принципите на активната лексикография, а също така и се определя обектът на изследването – руско-българските аналози като вид междуезикови съответствия.

Втората глава (с. 57–107) „*Сопоставительный анализ русско-болгарских аналогов*“ е посветена на представяне на методиката на съпоставителното изследване в лексикографската практика.

В третата глава (с. 108–165) „*Содержание и структура русско-болгарского словаря аналогов*“ се определят съдържателните и структурните параметрите на двуезичен речник на аналозите, а също така се демонстрира лексикографската статия на активния тип речник и лексикограматичното представяне на материала в нея.

Като цяло монографичният труд на д-р Н. Делева определено има своите достойнства и е принос за развитието на лексикологията и лексикографската практика в България. Изследването може да послужи като теоретична база при създаване на активен двуезичен речник. Другите публикации на Н. Делева представляват отделни фрагменти в областта на лексикологията и лексикографията.

Има 9 забелязани цитирания, 6 от тях са в рецензии на научната продукция на кандидатката. Има апробация на научните разработки чрез участие в международни научни форуми в чужбина и България (15).

Теоретичната подготовка и научните разработки на д-р Н. Делева, богатата ѝ съставителска и преводаческа дейност, издадените 2 речника (в съавт.) имат важно значение в процеса на подготовка на специалисти русисти. Под ръководство на Н. Делева успешно са защитени 4 дипломни проекта.

4. Бележки и препоръки

Безспорни са приносните моменти и иновационната събирателска дейност в монографичния труд, но бих искала да изкажа някои бележки и препоръки, които смятам, че ако се вземат под внимание ще подобрят труда в следващите му издания. При основно коректно изписване на имена в руския текст се откриват фамилии на автори без посочване на инициалите на име и презиме (см., напр., с. 49, 105). Отсъства пунктуационно оформяне на редица уводни думи и конструкции, преброяване (напр., с. 98, 164 и др.).

Фиксират се неточности при представянето на аналозите в словника в третата глава: например, *жидкий чай* – това вече и е разтворен концентрат. В тази речникова статия би следвало да се включи съчетание, което е обусловлено от новините на епохата, *растворимый чай*; в словника се включва съчетанието *стакан с чаем*, но отсъства *стакан чая* както и типичните за руското езиково съзнание съчетания *пачка чая*, *байховый чай*, *чай с таким*, *чифир* и др. В речниковата статия *тишина* е допусната

граматична грешка при глаголното управление *радоваться* (чему?); при наличие на съчетанията *гробавая* и *могильная тишина* отсъства *мертвая тишина*, това съчетание е дадено като български аналог. В речниковата статия *рыба* (риба) неправилно е дадено съчетанието *чувствовать себя как рыба в воде* и редица др.

5. Заключение

В представената документация и научна продукция за конкурса са спазени количествените показатели на критериите за заемане на академичната длъжност „доцент“.

На основание гореизложеното, смятам, че кандидатът по обявения конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ – гл. ас. д-р Надежда Петкова Делева, отговаря напълно на ЗРАСРБ. Въз основа на представените научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, предлагам на научното жури да гласува положително за заемане от гл.ас. д-р Надежда Петкова Делева на академичната длъжност „доцент“ в научна област 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Съвременен руски език – Лексикология. Лексикография).

10.10.2020
Гр. Шумен

Изготвил становището:
проф. д-р Елена Стоянова